

на амбивалентната рецепция на изкуството в периода на тоталитаризма, който – ще го повтори отново – може най-простичко да бъде изразен така – властта утвърждаваше творбите и авторите им заради едно, а публиката ("хората") ги четяха и харесваха заради друго, което не само не съвпадаше, но понякога и рязко противоречеше на създаваната репрезентативна официална "маска" на творбата и твореца. Критиката се гърчеше между тези две рецептивни възможности – да създава приемлив идеологически смислов образ на творбите и творците, т. е. да им създава идеологическо "алиби", или да разкрива "подмолния" им смисъл, което криеше риска да ги направи официално неприемливи.

Както показва "случаят "Тютюн", понякога и за властта се оказваше по-удобно и приемливо да проявява очевидно идеологическо и политическо лицемерие и сама да инициира фалшиви идеологически алибита, за да не изпада в неудобното положение да отрича като идеологически опасни значими художествени творби ("Тютюн", "Железният светилник"), а да канонизира като "класика" идеологически правоверни художествени недоносчета ("Септемврийци", "Сухата равнина").

Именно чрез тази интерпретаторска стратегия на идеологическите "алибита" най-значимите романи на епическата вълна от 50-те години бяха канонизирани като "класика". В по-ново време обаче, когато стана възможно да четем българската литература без идеологически предразсъдъци, старите идеологически "алибита" се оказаха в някои случаи пречка за някои нови интерпретатори, които приеха старите идеологически "маски" за истински смислов образ на тези класически творби. Например, когато определяха "Тютюн" и "Иван Кондарев" като "комунистически романи".

Затова "новият прочит" – не само на творбите от "социалистическата класика", а на цялото литературно наследство – трябва да държи сметка за тези идеологически "маски", които съхраняваха като "приемлива" художествена ценност творби, които всъщност се противопоставяха на скудоумните "норми" на соцреализма.